

Antoni Lindgren: Människan och samhället

MÄNNISKAN och SAMHÄLLET

Till kritiken av den senmoderna retoriken

bokforlaget@baktsjaur.se

Människan och samhället

Det resonemang som förs i denna bok går ut på att ett bra samhälle är ett samhälle där människor mår bra. I ett bra samhälle "överensstämmer" människan och samhället. "Överensstämmelsen" är traditionellt det som pedagogiken har som sin uppgift, varför vi kan säga att "den goda pedagogiken" har "det goda samhället" som sin förutsättning. Sociologin är den vetenskap som har "samhället" som sitt vetenskapliga objekt men den borde handla om "människan och samhället", relationen dem emellan; "*överensstämmelsen*". Pedagogiken och sociologin skulle här kunna komplettera varandra i skapandet av "det goda samhället". Sociologin idag har emellertid ingen föreställning om människan som en människa, som ett jag. Det har däremot psykologin i psykoanalysen, en psykologi som dessutom kompletterar jaget med "naturen" och "kulturen/samhället". Här finns början till en vetenskap om "det goda samhället" och "det goda livet".

Förord

Det var i bilen, på väg till Luleå som jag en morgon i april 1997 insåg att den tanke som jag utvecklar här, den om att människan och samhället måste *överensstämma* utgör något nytt inom sociologin, att det faktiskt är en tanke som förutsätter inte bara en ny sociologi utan en ny vetenskap. Jag blev tvungen att stanna bilen, det var på det berg som vi kallar Örnäsberget men som egentligen heter något annat, för att stiga ur bilen och ta lite frisk luft. För det är mycket ovanligt att man kommer med en ny, egen tanke.¹ I regel har man fått den någonstans ifrån, men glömt det. Jag tänkte strax innan att det kanske var Auguste Comtes tankar men det var när jag insåg att det ändå är en skillnad mot Comte som jag förstod att jag tänkt själv: tänkt något eget.

Sedan dess har jag då och då stött på filosofer och sociologer som tänkt något liknande men inte detsamma. Säkert finns det någon som någonstans någon gång har sagt detsamma, men det spelar en mindre roll för det är ändå ett helt främmande tankesätt för dagen medelklassvetenskap att man kan tänka ”annorlunda”: en ”vetenskap” som har gjort det till sin sanning att upprepa vad den och den och den har sagt. Det är också något nästan obegripligt (i dagens samhälle) hur man kan tänka ”något eget”. Varifrån kommer en sådan egen tanke? Så, inte att undra över att jag blev darrig. Jag beslöt att hålla tyst om tanken och fundera vidare. Sedan dess har jag arbetat med det som läggs fram i den här boken. Jag har skrivit papers till sociologimötena, som i regel har mötts av oförståelse. Tanken om *överensstämmelsen* har emellertid aldrig lämnat mig. Den verkar så riktig! Så sann!

Till slut vill jag komma med ett förslag till läsning av boken: Det finns väldigt många fotnoter i boken. Hoppa över dem vid den första läsningen och försök bara att fånga tanken om *överensstämmelsen*!

¹ Att du inte tänker själv just när du läser en text, är begripligt (se till exempel Mats Rosen-gren *Den tänkande texten*, sid 5-16 i *Res Publica* nummer 39 som ägnas åt ”den tänkande skriften”) men inte för att det endast finns ett sätt, en mening, att läsa en text: du kan till exempel missuppfatta texten utan för att du, frivilligt, av intresse, låter dig ledas i ditt tänkande och i detta tänkande använder du dig av redan färdiga former av tänkande som du mött och omges av i ditt liv. I en roman följer du antagligen författarens tänkande nära men i andra texter, som denna text, försöker du att följa min tanke, söker efter den utan att det är säkert att din och min tanke kommer att sammanfalla. Det beror på att tänkandet inte är det som de postmoderna ”filosoferna”, särskilt Jacques Derrida (1967: *Rösten och fenomenet*. Bokförlaget Thales. Stockholm 1991) påstår: att tänkandet är en text, någonting grammatiskt, språkligt utan tänkande handlar om meningsskapande, Se Antony Lindgren: *Vad är ett språk?* Paper presenterat för Teorigruppen, på Sveriges Sociologförbunds årsmöte, vid SOFI, Stockholm den 2-4 februari 2004, samt Daniel Birnbaum och Sven-Olov Wallenstein. *Fenomenologi och dekonstruktion*, sid 7-48 i Derrida 1991. Denna postmoderna ”filosofi” är endast en ideologi (som utgår ifrån att tänkandet är detsamma som medelklassens (kon)textualiserade (sic!) värld). Om tänkande, och i synnerhet om detta att tänka själv, se Kirkegaard (1846).

Innehållsförteckning

INLEDNINGEN 10

MANIFESTET 12

SAMHÄLLSPROBLEMET 30

Överensstämmelsen I 30

Kapitalismen och tiden 32

Ett postmodernt samhälle? 36

Reflexiviteten 38

Det abstrakta och det konkreta samhället 39

Överensstämmelsen II 41

Praxis eller en ideologisk praktik 43

Människan och moralen 45

Språket och kommunikationen 47

Förklaringen och förståelsen 49

Socialisationen 51

Samhällsproblemet 53

PSYKOLOGIN 55

Människan 55

Psykoanalysen 57

Narcissismen 59

Metapsykologin 60

Överensstämmelsen III 62

Historien 67

Samhället idag 68

Överensstämmelsen IV 69

En ny ungdom? 71

Den verkliga ungdomen 73

Den bästa ungdomen 76

SOCIOLOGIN 78

Den nya sociologin 78

Det svenska samhället 78

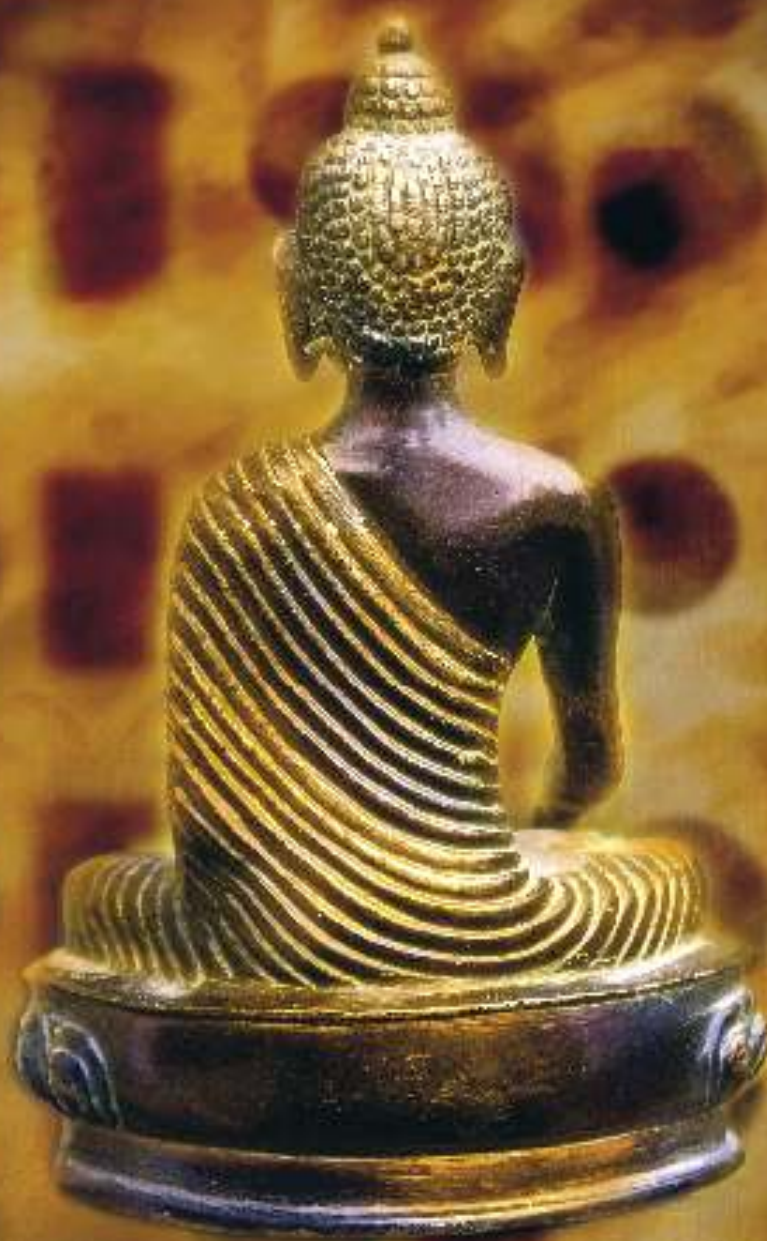
Sociologin måste vara kritisk 85

PEDAGOGIKEN 88

Pedagogikens historia	89
Skolans historia	94
Från bildning till flumpedagogik	97
Den sociala pedagogiken	99
DE NYA STUDENTERNA	105
De är sociala	105
Vårdhögskolan	111
Ett fritt lärande eller utbildning	115
Institutionen för socialt arbete	119
Teorin om fakta och icke-fakta	129
Akademiker och praktiker	131
En funktionell moral	134
Studenterna ligger lågt	138
ÖVERENSSTÄMMELSEN	142
Att veta bäst	142
Kapitalismen	148
Drömmen om människans frigörelse	150
IDEOLOGIN	157
Dålig sociologi	157
Teven som en ställföreträdande utlevelse	164
En bra sociologi	168
Är det svenska samhället bra?	168
Vad är ett bra samhälle?	173
KROPPEN	179
Den biologiska analogin	179
Den sociala kontrollen och socialisationen	182
Sociologins samhälle	185
Ordningsproblemet	186
Vetenskapen och ideologin	187 (Om möjligt, lägg in den här)
Ett öppet system	190
Människan är liv	192
MÄNNISKAN OCH SAMHÄLLET	195
Människans natur	195
Modernismen	200

Det moderna Sverige	202
Det sociala barnet	205
Tidsandan	207 (om möjligt, lägg in den här)
KRITIKEN	224
Sociologin och pedagogiken	228
Pedagogiken som vetenskap	230
Sociologin som vetenskap	232
De är programmatiskt moderna	234
Pedagogiken under efterkrigstiden	236
Sociologin och retoriken	241
Samhället och retoriken	242
Exkurs: Hur man tillverkar konformitet	244
Televisionen	248
Den retoriska skolan	250
Den retoriska staten	258
De nya härskarteknikerna	259
Ledarskapet och demokratin	260
Den nya liberala skolpolitiken	262
Det ”nya” klassamhället	270
Den nya sociologin	272
Den nya psykologin	273
Den nya pedagogiken	276
Det abstrakta och det konkreta samhället	283
Efterord	288
LITTERATURLISTA	289

Ett bra samhälle är ett samhälle där människor mår bra. Här "överensstämmer" människan och samhället. I "överensstämmelsen" finns början till den nya vetenskapen om "det goda samhället" och "det goda livet".

Antoni Lindgren: Människan och samhället